

Forn de calç 2 del Grau

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: El Grau
Alçada: 240

Coordenades:

Latitud: 41.64496
Longitud: 1.87635
UTM Est (X): 406426
UTM Nord (Y): 4610968

Classificació

Número de fitxa 08053-36
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX-XX

Estat de conservació Bo

Notes de conservació: Es tracta d'una estructura imponent, d'una gran bellesa i amb una tècnica constructiva. S'ha conservat fins els nostres dies, però cal en primer lloc i amb caire urgent, protegir la boca del pou per evitar que algú pugui caure al seu interior.

Protecció Legal

Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)

Accés Fàcil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Privada

Titular: 08052A006000120000OP

Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch

Data de registre de la fitxa: ds., 18/02/2017 - 01:00

Descripció

Forn de calç situat per sota del Grau, arran del camí de la Riereta que puja des del torrent de les Pasteres fins al mas. A la seva esquerra baixa el torrent que porta el nom de la propietat i que alimenta la riera de Rellinars al seu pas per Castellbell i el Vilar. Està excavat a l'interior d'un marge fet de pedra irregular, lligat amb argamassa, de sis metres d'alçada. És de planta circular i secció cònica, amb una entrada en planta rectangular i la volta de canó característica que comunica directament amb la boca del forn.

A la part inferior, orientada al sud-est, hi ha l'accés a la cambra de combustió, de la qual es pot observar l'obertura esbiaixada amb una volta de canó, que mesura 3,10 metres (mur esquerre) i 2,00 metres (mur dret); l'entrada exterior mesura 2,10 metres mentre que la interior fa 1,38 metres. Els murs de l'estructura són de paredat antic fet a base de pedres força irregulars, a excepció de la volta de canó, unides amb morter i falcades amb pedruscall.

El pou o xemeneia on es cou la pedra calcària està ubicat al fons. A tot el perímetre té una bancada de 50 centímetres d'amplada per 35 centímetres d'alçada aproximadament. Els murs d'aquest pou conserven les marques de l'escoda. Al fons es pot veure encara les empremtes deixades per la rubefacció.

Observacions:

A mà esquerra de la boca, hi ha les restes d'una construcció circular amb un enderroc per la part davantera. Una excavació permetria esbrinar si es tracta d'una petita barraca per l'estada dels obrers o bé es tracta d'un petit forn més antic.

Tota la part alta del turó és una pedrera de calç, que permetia carregar el forn amb facilitat.

Història

Els forns de calç o olles de calç són construccions tradicionals que es troben arreu de Catalunya. Fets de pedra i fang, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Antigament la calç era un material molt necessari per a la construcció per a fer el morter de calç, barrejant aigua i sorra, i per a arrebossar les façanes i emblanquinar les cases. També servia a impermeabilitzar les cisternes i els safarejos així com per a desinfectar i també tenia un ús agrícola per a ensulfatar les plantes contra les plagues. El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un forn de forma rodona fet dins la terra o la roca. Es necessitaven temperatures entre 800°C i 1000°C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per a aconseguir aquest procés es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'uns tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era la feixuga feina d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els fogots amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida: a baix les més grosses i a dalt del curull les més petites. A la part inferior es deixava una finestra o boca per introduir-hi els feixos de llenya amb una mena de forca anomenada gavell. S'encenia el foc i es deixava encès els dos primers dies amb una faixa destapada que es tapava a poc a poc. Es sabia que el forn era cuit quan sortia flama blanca i les pedres es posaven vermelles. Un cop fredes les pedres eren blanques. Quan començava l'encesa, ja no es podia parar fins que el mestre calcinaire deia que la pedra era ben cuita. Calien de dotze a quinze dies de cuita per deixar la pedra a punt; i després vint dies més per refredar-se. Aquesta calç viva s'apagava tirant aigua, essent convertida en hidrat de calç o calç morta. Passat aquest temps ja era a punt per desenfornar i transportar la calç en carros a la seva destinació per al seu ús. Generalment es feia un forn de calç quan hi havia necessitat de producte, i no sempre era comercialitzat, sinó que cada casa se'n feia un i s'abandonava després de ser utilitzat. Tampoc era necessari que estigués

situat a prop d'una pedrera de calcària, ja que normalment es trobaven pedres d'aquest tipus escampades dins el bosc, al peu dels camins o a les rieres.

D'aquesta antiga activitat, tan estesa només resta el mut testimoni d'aquells forns que en l'actualitat estan mig enrunats i tapats per la vegetació. La producció de calç va tenir una certa importància fins a mitjans segle XX, com ho demostra l'existència de moltes olles o forns arreu del territori.

Bibliografia

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

